

Başvuru Tarihi (Received Date): 10.01.2022

Kabul Tarihi (Accepted Date): 31.03.2022

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi / Research Article

doi: 10.52848/ijls.1056030

Kaynakça Gösterimi: Altınsoy, B., & Erdoğan, S. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde özel hayatın ve sınıfın mahremiyetine ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 5(1), 1-15. doi: 10.52848/ijls.1056030

Citation Information: Altınsoy, B., & Erdoğan, S. (2022). Teachers' opinions about privacy of teachers and classroom during distance education. *International Journal of Leadership Studies: Theory and Practice*, 5(1), 1-15. doi: 10.52848/ijls.1056030

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖZEL HAYATIN VE SINIFIN MAHREMİYETİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ¹

Burcu ALTINSOY² & Seher ERDOĞAN³

Öz

COVID-19 salgını yaşamın birçok alanını olduğu kadar eğitimi de yakından etkilemiştir. Eğitim ortamları, kullanılan materyaller, öğrenci-öğretmen davranışları gibi birçok alanda farklılıklara neden olmuştur. Yaşanan değişimler bireysel hak ve özgürlüklerin ihlalini de beraberinde getirmiştir. Bu araştırmanın amacı, yaşanan değişimle birlikte canlı dersler esnasında ve sonrasında ortaya çıkan mahremiyet ihlallerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya konulmasıdır. Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlardan biri olan fenomenolojik desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ankara ili Etimesgut ilçesinde devlet okulunda çalışan dokuz ortaokul öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak elde edilmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda ders esnasında kameranın kullanılması, derse dışardan müdahalelerin olması, farklı kişilerin derse izinsiz katılmaları, öğretmenlerin uygun olmayan zamanlarda aranması ve öğretmenin kişisel bilgilerinin farklı kişilerle paylaşılması, öğretmenin ve sınıfın mahremiyetini ihlal eden durumlar olarak ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel hayat, mahremiyet, uzaktan eğitim

Teachers' Opinions about Privacy of Teachers and Classroom during Distance Education

Abstract

The COVID -19 pandemic has closely affected education as well as many parts of life. It has caused differences in many areas such as educational environments, materials used, and student-teacher behaviors. The changes that have experienced have also brought about a violation of individual rights and freedoms. The purpose of this research is to reveal the opinions of teachers about the violation of the privacy during and after online lessons during distance education. This research was carried out using phenomenological pattern, which is one of the qualitative research approaches. The study group consists of nine secondary school teachers working in a public school in the Etimesgut district of Ankara province in 2020-2021 academic year. The data were obtained using semi-structured interview forms. The data were analyzed by descriptive analysis method. As a result of research, using the camera during the lesson, outside interference in the lesson, participation of different people in the lesson without permission, calling teachers at inappropriate times, sharing teacher's personal information by different people were expressed as situations that violate the privacy of the teacher and the classroom.

Keywords: Private life, privacy, distance education

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Ali BALCI tarafından yürütülen İleri Araştırma Yöntemleri dersinde yapılan ödevin genişletilmiş halidir.
² Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Bölümü, E-posta: burcualtinsoy@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2128-1580

³ Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Bölümü, E-posta: serdogan.1985@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6268-8267

Giriş

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınıyla mücadele kapsamında bireysel ve toplumsal yaşamda önemli değişiklikler yapılmış, bazı temel hak ve özgürlüklerde zorunlu olarak düzenlemelere gidilmiştir. Bireylerin temel haklarından olan eğitim hakkının karşılanabilmesi için örgün eğitim çevrimiçi ortamlarda yürütülmeye başlanmış, ders ortamından ders süresine, eğitim materyallerinden, yöntem ve tekniklere kadar pek çok şeyde değişiklik yapılmıştır. Bu dönüşümle birlikte öğretmenler, derslerini çevrimiçi ortamlarda yürütmeye başlamış; öğrenciler, veliler ve okul yöneticileri tarafından her an ulaşılabilir olmuştur. Bu durumun öğretmenlerin özel hayatlarında ve çevrimiçi sınıflarda çeşitli ihlallerin ortaya çıkmasına sebep olduğu söylenebilir.

Özel Hayat

Sosyal bir varlık olarak insan diğer insanlarla sürekli bir iletişim halindedir. Kişilerin toplumsal ilişkiler içerisinde diğerlerinin hayatları hakkında bilgi sahibi olabilmesi doğaldır. Kişilere dair olan bilgiler onlarla olan ilişki türüne göre değişmektedir. İlişki türümüze göre yaşanan olayların paylaşımın niteliği ve niceliği değişmektedir. Bunun yanında kişinin kendine has bir yaşam alanı vardır. Bu alan kişinin kimsenin müdahale etmesini istemediği özel hayat alanıdır.

Özel hayat kişinin diğerlerinden gizlediği, kendine saklı tuttuğu yaşam alanıdır (Zevkliler, 2000). Özel hayat kavramı, özel hayatı güvence altına alan temel hakkın ifade edilmesidir. Bu hakkı tanımlamak için “özel hayatın gizliliği hakkı”, “özel hayat hakkı”, “özel hayatın korunması ve gizliliği hakkı”, “mahremiyet hakkı”, “özel hayata, aile hayatına, konut ve haberleşme özgürlüğüne saygı hakkı” gibi ifadeler kullanılmaktadır. Özel hayat ifadesi, gizli olması gereken mahrem alanı ve bu alana yapılabilecek müdahalelere karşı güvence altına alınan yaşam alanını ifade etmek için kullanılabilir (Korkmaz, 2014).

Özel hayat meslekle ilgili olduğunda ise kişinin mesleki ve özel hayatıyla ilgili durumların yabancı kişilerden uzak kalmasını istediği hususlar olarak tanımlanmaktadır (Akipek, Akıntürk ve Karaman, 2009). Kişinin mesleki yaşamı da özel hayatın kapsamındadır (Arslan Öncü, 2019). Kişinin toplum içerisinde yetenekleri sonucunda elde ettiği varlığı onun toplum içindeki yeridir ve kişiliğine dâhildir (Dural ve Ögüz, 2016). Kişinin diğer bireylerle ilişki kurma hakkı, sosyal bir kimlik oluşturma hakkı özel hayata saygı hakkının içerisinde yer almaktadır. Kişinin meslek hayatı kişinin sosyalleşmesinde önemli olduğu için özel hayata saygı hakkının içerisinde yer almaktadır. Serbest mesleki faaliyetler kadar kamu görevlilerinin mesleki faaliyetleri de bu kapsamdadır (Dural ve Ögüz, 2016).

Özel hayatı koruma hakkı kişinin kişisel gelişimini sağlamak ve manevi değerlerini güvence altına almak için diğerlerinin bilmemesini istediği bilgilerin oluşturduğu ve hukuken korunması gerekli olan yaşam hakkıdır (Şen, 1996). Özel hayat hakkı bireylerin benzersiz bir değer, varlık ve önem olarak kabul edildiği modern toplumlarda kişisel haklar çerçevesinde ele alınmış, zamanla ayrı ve özel bir kategori haline getirilmiştir. Özel hayat hakkı, pek çok anayasa, medeni yasa ve uluslararası anlaşmalarda kabul edilmiştir (Yüksel, 2003). Özel hayatın gizliliği hakkı kişinin özel hayatına saygıyı barındırmaktadır ve kişiler veya devlet tarafından olabilecek ihlallere karşı kişinin özel hayatını korumaktadır (Taşkın, 2014). Başka bir ifade ile özel hayat, kişinin kendine özel ve kendisinin belirlediği ölçülerle sınırlandırdığı, yasalarla koruma altına alınan yaşam alanıdır.

Öğretmenlerin özel hayatı. Mawdsley (2004) öğretmenlerin özel hayatını dört alana ayırır: ilki özel kişisel hayatı, ikincisi can ve mal güvenliği açısından fiziksel özel hayatı, üçüncüsü eğitim ortamında bilgi ve becerilerini içeren eğitim özel hayatı, sonuncusu ise öğrenciler ve iş yeri dışındaki diğer öğretim üyeleri veya personel ile ilişki kurma özgürlüğü olarak tanımlanan ilişkisel özel yaşamı. Horn'a (2008) göre, sınıflar öğretmenlerin bireysel özel alanının bir parçasıdır ve bu nedenle öğretmenlerin özel hayatları bağlamında yer almaktadır. Öğretmenler, öğretim sırasında veya sınıf

dışındaki sınıf etkinlikleri sırasında meydana gelen olayları ifşa etmekten kaçındıklarında sınıfın özel hayatını korurlar (Little, 1990).

Sadece okul personelinin bilmesi gereken durumlar okulun özel hayatını oluşturmaktadır. Bu bilgilerin başkalarıyla paylaşılması okul hayatının gizliliğinin ihlaline neden olmaktadır (Kauffman ve Lane, 2014). Okul yönetimi, öğretmenlerin kişisel yaşamları hakkında bilgi edinmeye veya kişisel yaşamlarına müdahale etmeye çalıştıklarında çatışma ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğretmenin özel hayatını koruma hakkına zarar vermektedir (Imber ve Geel, 2010).

Öğretmenler meslekleri gereği çok fazla sosyal etkileşimde bulunurlar ama bu onların kişisel bir alan istemedikleri anlamına gelmemektedir. Zittleman ve Sadker (2015) çalışmalarında öğretmenlerden bir tanesi "bazen o kadar etkileşim oluyor ki, bir dil sanatları dersinin tam ortasında, on beş çocuk birden ellerini havaya kaldırdığında, "Herkes dursun. Önümüzdeki on beş dakika yalnız kalmak istiyorum. Bir fincan kahve için dışarı çıkıyorum." demek istediğini belirtmektedir.

Spencer ve Hoffman (2001) öğretmenlerin, fiziksel özel alanlarının ihlalinin yanında, kişisel bilgilerinin gizliliğinin ihlal edildiği durumlarla da karşılaştıklarını ortaya koymuşlardır. Ayrıca okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin özel hayatı koruma haklarının çok farkında olmadıklarını ifade etmişlerdir. Son yıllarda gelişen teknoloji ile kişilerin hayatına yapılan müdahaleler gittikçe artmakta; kişiler, personel dosyalarının ve kayıtlarının farklı amaçlarla kullanılabilmesinin yeterince farkına varamamaktadırlar (Linowes ve Spencer 1990; Linowes ve Spencer, 1996; Linowes ve Spencer 1997).

Hayatımızın önemli bir parçası haline gelen teknolojik uygulamaların eğitim süreçlerinde de kullanılması öğretmenlerin özel hayatının ihlaline neden olabilecek durumlara sebep olabilmektedir. Hillman, Hillman, Neustaedter ve Pang (2009) çalışmalarında e-posta, mesaj ve sosyal medya gibi elektronik iletişim teknolojilerinin kullanımının öğretmenler için yaygın hale geldiğini, öğretmenlerin mahremiyetlerini ve kişisel alanlarını korumak için bu araçların kullanımı ile ailelerin ve öğrencilerin sınırlarının belirlenmesi üzerinde daha fazla kontrole sahip olma ihtiyacını ortaya çıkardığını belirtmişlerdir. Öğretmenler özellikle cep telefonu numarası gibi kişisel bilgilerin elde edilebileceği durumlar için bu sınırların oldukça önemli olduğuna değinmişlerdir. Ayrıca görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu aile ile iletişim kurmak için kişisel bilgilerine ulaşımı engelleyecek uygulamalar kullandıklarını da eklemiştir.

Kıral ve Kepenekci (2017) devlet ve özel ilkokullarında öğretmenlerin özel hayatı ve ihlallerine dair çalışmalarında, devlet okullarında velilerin ve öğretmenlerin okulun özel hayatını, velilerin ve öğrencilerin sınıfın özel hayatını, diğer öğretmenlerin ise öğretmenin özel hayatını ihlal ettiklerini ortaya koymuşlardır. Özel okullarda ise velilerin; öğretmenin, okulun ve sınıfın özel hayatını ihlal ettikleri sonucuna varmışlardır. Araştırma sonucuna göre okul türü fark etmeksizin öğretmenlerin özel hayat hakları ihlal edilmektedir

Öğretmenlerin özel hayatı olarak tanımlanan alanlarda sahip olan hakların korunması ve ihlalinin ortadan kalması için etkili kararların alınması gerekmektedir. Kauffman ve Lane (2014) öğretmenlerin özel hayatının gizliliğinin sağlanabilmesi için kişisel bilgilerin depolanması, standart kuralların ve kriterlerin geliştirilmesi, gizlilik kültürünün oluşturulması, gizlilik sınırlarını aşmayacak şekilde karşılıklı kararlılığın olması ve ilişkilerin sınırlarının belirlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Uzaktan Eğitim

Bilgi teknolojilerinin hızla gelişmesi 21. yy iletişim teknolojilerini de etkilemiştir. Gelişen iletişim teknolojileri eğitimde farklılıklara yol açmış ve mekân ve zaman gibi eğitimi sınırlandıran etkenlerin esnemesine neden olmuştur. Teknoloji eğitimin farklı mekânlardan sunulabilmesinin önünü açmıştır. Yaşanan bu gelişmeler uzaktan eğitim modelinin gelişimine katkı sunmuştur (İşman, 2008).

Uzaktan eğitim; öğretim etkinliklerinin, öğrenenin ve öğretmenin aynı ortamda olmadan gerçekleştirilmesidir (Schlosser ve Anderson, 1994). Uzaktan eğitim örgün eğitimden farklı olarak öğrenen ve öğretmenin farklı ortamlarda, yüz yüze iletişim yerine teknolojiden yararlanılarak yapılan eğitim türüdür (Johnson, 2003; Moore ve Keegan, 1993). Keegan (1980) uzaktan eğitimin temel özelliklerini teknolojik araçların kullanımı, bağlı olunan bir eğitim kuruluşu, öğretmen ve öğrencinin fiziksel ayrılığı, iki yönlü etkileşim, örgün öğretim gibi planlı bir müfredat olarak tanımlamıştır. Uşun (2006) ise uzaktan eğitimin ortak noktalarını mekân ve zaman sınırının olmaması, altyapısı olan yerlere eğitimin ulaşabilmesi, fiziksel olarak katılımın zorunlu olmaması, sistemin ve ders planlarının bir merkezden yapılması, iletişim teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılması olarak ifade etmiştir.

Yeni bir uygulama olmayan uzaktan eğitim COVID-19 salgını sürecinde dünyada ve ülkemizde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yer ve mekân sınırını ortadan kaldıran uzaktan eğitim sisteminin kullanılması salgın sürecinde zorunlu hale gelmiştir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda eğitimi devam ettirebilmek adına “EBA/Eğitim Bilişim Ağı” sistemi ile uzaktan eğitim sağlanmaya çalışılmıştır (MEB, 2020).

Uzaktan eğitim sürecinde eğitim farklı bir boyut kazanmıştır. COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitime dair değerlendirmeler yapan Bozkurt (2020), farklı teknolojilerin bir arada kullanılması ve değerlendirme süreçlerine önem verilmesi ile dijital hayata yönelik bilgi ve becerilerin geliştirilmesinin yanında uzaktan eğitim sürecinin etik bağlamda da ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca uzaktan eğitim sürecindeki paydaşların birbirleriyle olan iletişimlerini güçlendirilerek, öğrenci ve öğretmenlerin sosyal yaşamdaki sorumlulukları ve iş yüklerinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçiş ile birlikte eğitim sürecinde yaşanan değişimle öğretmenler, kendi kişisel gelişimlerini yeterince sağlayamama, çevrimiçi sınıf ortamlarını kontrol edememe ve okul yönetiminin baskılarıyla ilgili sorunlar yaşamaktadırlar. Bakioğlu ve Çevik (2020) COVID-19 sürecinde Türkiye'nin farklı bölgelerindeki ortaokullarda çalışan 75 fen bilimleri öğretmeni ile uzaktan eğitim sürecine yönelik çalışma yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda öğretmenler salgın sürecinde öğrencilerle düzgün iletişimin sağlanamaması, canlı derslere katılan öğrenci sayısının az olması ve okul yönetiminin baskısı altında kalınması gibi sorunları olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde öğretmenlik mesleğine dair sorulan sorular sonucunda bilgi körelmesi yaşanması, boşluk hissi, herkesin farklı uygulama kullanması, okula özlem duyma ve öğrenciyle iletişimde zorluk, kişisel gelişimine vakit ayıramama, sınıf üzerinde hâkimiyet kuramama gibi sorunlar yaşadıklarını belirlemişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerde bilgi eksikliklerinin, kendini yetersiz hissetmenin ve öğrenciye ulaşmada yaşanan sorunların kaygıya neden olduğunu vurgulamışlardır.

Karakaş (2020) çalışmasında COVID-19 salgını sürecinin etkili bir biçimde üstesinden gelinmesi için uygulamaya konan politikaların, toplumsal fayda için yasalarda tanımlanmış temel hakların ve bireysel özgürlüklerin ihlaline neden olabileceğini söylemektedir. Millî Eğitim Bakanlığının uzaktan eğitim sürecinde idari izin, dönüşümlü ve uzaktan çalışmaya ilişkin yayınladığı usul ve esaslarda “Uzaktan veya dönüşümlü çalışanlar; doküman yönetim sistemi, cep telefonu, resmî e-posta adreslerini sürekli kullanabilir ve ulaşılabilir durumda tutmakla yükümlüdür” maddesi yer almaktadır. Bu madde ile eğitim çalışanlarına günün her anında ulaşılabilir olma zorunluluğunun getirilmesi eğitim çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerine yönelik zararlar oluşturabilir.

Assunção Flores ve Machado (2020) COVID-19 salgınında uzaktan eğitim sürecine dair yaptıkları çalışmada genellikle öğretmenlerin öğretmek için kendi teknolojik cihazlarını kullanmak zorunda kaldıklarını ve çoğu uzaktan öğretimde harcanan zamanın yüz yüze eğitime kıyasla arttığını ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde kendi kişisel eşyalarını

kullanmakta, ev ve iş yaşamının sınırlarını belirleyememekte ve sürekli olarak öğrenci, veli, okul yöneticileri ile iletişim halinde olmaktadır.

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) 2020 yılında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ve velilerin yaşadıklarından yola çıkarak sürecin genel değerlendirilmesini yapmayı amaçladıkları çalışmalarında Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesindeki 31 şehirden 368 TEGV velisine ulaşımlardır. Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin %58'inin telefon ile %73'ünün ise WhatsApp üzerinden öğretmenleri ile görüştükları bilgisine erişilmiştir. Velilerin %47'sinin düzenli olarak %36'sının ise aralıklı olarak öğrencilerle birlikte dersleri takip ettikleri bulgusu elde edilmiştir.

Settersten vd. (2020) salgındaki refahın ve yaşam kalitesinin sadece ekonomik olmadığını iş ve özel yaşam arasındaki sınırlara ve dengeye, sosyal ilişkilere, iyi ruh sağlığına, rahat yaşam düzenlemelerine bağlı olduğunu vurgulamıştır. Yaşanan salgın sürecinde kişiler uzaktan iş birliği yapmış ve bağlantılarını sürdürmüştür. Ayrıca çalışanlar işlerini gerçekleştirmek için özel zamanlarını, alanlarını ve diğer kişisel ve ilişkisel kaynaklarını kullanmışlardır. Ayrıca uzaktan çalışmanın, anında kullanılabilirlik, yüksek talepler, iş ve iş dışı sınırların bulanıklığı nedeniyle stresi de artırabileceği vurgulanmıştır.

Yukarıda verilen bilgilerin ve araştırmaların ışığında COVID-19 salgını sürecinde öğretmenlerin mesleki yaşamlarında farklılıklar meydana geldiği ileri sürülebilir. Araştırmalar öğretmenlerin yüz yüze eğitime sistemine göre daha fazla çalıştıkları, veli ve öğrenci ile teknolojik araç ve uygulamalar aracılığıyla çok fazla iletişim kurdukları, günün her saatinde ulaşılabilir oldukları ve çevrimiçi ders esnasında sınıf yönetimini sağlayamama gibi durumlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca öğretmenlerin kişisel gelişimlerini sağlayamama hissi ve okul yönetiminin baskıları gibi çeşitli sorunlarda bulunmaktadır. Yaşanan bu değişimler öğretmenin özel hayat hakkının bulanıklaşmasına ve özel hayat ihlallerine sebep olmaktadır. Bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde özel hayatın ve sınıfın mahremiyetine yönelik öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde canlı ders esnasında sınıfın ve özel hayatlarının mahremiyetine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecindeki ders dışı zamanlarda öğrenci, veli ve okul yönetimi ile olan ilişkilerindeki mahremiyete dair görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örneklemini, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin ve sınıfın mahremiyetine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaya çalışan bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı olan fenomenolojik desen kullanılarak yürütülmüştür. Fenomenoloji kişilerin deneyimlerini değerlendirmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Miller, 2003). Fenomenoloji, olguların özündeki ortak anlamları ortaya çıkarmak için kişilerin deneyimleri yoluyla dünyayı anlamaya ve deneyimlerin altında yatan anlamları bulmayı amaçlamaktadır (Baker, Wuest ve Stern, 1992). Nitel araştırma çeşitli sosyal ortamları inceleyerek kişilerin kendilerini ve yaşadıkları çevrelerini nasıl organize ettiklerini anlamlandırmaya çalışmaktadır (Lune ve Berg, 2017, s. 15). Araştırma verileri fenomenolojik yaklaşım temel alınarak geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Ankara ili Etimesgut ilçesindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda çalışan dokuz branş öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubu için seçilmiş olan katılımcılar maksimum çeşitlilik ve ölçüt temelli yöntemle seçilmiştir. Ölçüt olarak katılımcıların devlet ortaokullarında görev yapması ve uzaktan eğitimi tecrübe etmiş olması belirlenmiştir. Katılımcılara yönelik kişisel bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin betimsel istatistikler

Cinsiyet	N
Kadın	5
Erkek	4
Kıdem	3.41
5-10 Yıl	3.12
11-20 Yıl	2.62
21 Yıl ve üzeri	2.61
Öğrenim Durumu	Lisans 7
Yüksek Lisans	2

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların beşi kadın, dördü erkektir. Katılımcılardan birinin kıdemi 5-10 yıl arasındayken 11-20 yıl kıdemi olan katılımcı sayısı beştir. 21 ve üzerinde kıdemi olan katılımcı sayısı ise üçtür. Katılımcıların yedisi lisans mezunuyken ikisi yüksek lisans mezunudur. Katılımcılara ait görüşler verilirken kadın katılımcılar için K1-K5, erkek katılımcılar için E1-E4 kısaltmaları kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki kıdem gibi kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise öğretmenlerin ve sınıfın uzaktan eğitim sürecinde özel yaşam hakkı ve ihlallerine ilişkin sorular sorulmuştur. Görüşme soruları alanyazın incelenerek hazırlanmıştır. Çalışmanın geçerliliğini sağlamak için sorular hazırlandıktan sonra alanında uzman kişilerin görüşleri alınmış, uzman görüşlerinden gelen geri bildirimlere göre sorular tekrar düzenlenmiştir ve araştırma için Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan 05.07.2021 tarih ve 12/258 sayılı etik izni alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Katılımcılarla çevrimiçi ortamda uzaktan görüşmeler gerçekleştirilmiş ve yapılan görüşmelerde izine dayalı ses ve görüntü kaydı yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Ancak bir katılımcı kayıt yapılmasına izin vermemiş ve görüşme yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bu katılımcı ile yapılan görüşmeler, not tutularak kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler gerçekleştirildikten sonra ses ve görüntü kayıtları kâğıda dökülmüş ve not tutulan katılımcının görüşü ile birleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin ve sınıfın mahremiyetinin ihlallerine dair elde edilen görüşler betimsel veri analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analizlerde verilerin ilk hallerine bağlı kalarak doğrudan alıntılarla veriler sunulur ve görüşmede kullanılan ifadeler, diyaloglara, kelimelere, benzerliklere, sembolik anlatımlara ve farklılıklara göre tanımlayıcı analiz yapılır (Kümbetoğlu, 2012). Betimsel analizde gözlem veya görüşme sonunda elde edilen veriler düzenlenir,

yorumlanır ve okuyucuya sunulur. Veriler daha önceden oluşturulmuş temalara uygun olarak sınıflandırılır. Sınıflandırılmış veriler bulgularla özetlenir. Araştırmacı kendi kişisel bilgi birikimiyle neden- sonuç ilişkisi kurarak farklılık ve benzerlik analizleri yaparak özetleri yorumlar (Baltacı, 2019). Bu araştırmada elde edilen veriler araştırmanın alt amaçları doğrultusunda temalara ayrılmıştır. Her bir tema da katılımcı görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş alt temalardan oluşmaktadır.

Araştırmanın iç geçerliği için veri toplama süreci, veri analizi ve yorumlama süreci ayrıntılı olarak verilmiştir. Araştırmanın dış geçerliliğini sağlamak amacıyla yazılı hale getirilen görüşme sonuçları katılımcılara gönderilmiştir ve onayları alınmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliği için verilerin yorumlanmasında katılımcıların doğrudan alıntılarına yer verilmiştir. Veri analizi güvenilirliğine yönelik ise araştırmacıların birbirinden bağımsız yaptıkları kod ve kategoriler karşılaştırılmış, sonunda üzerinde uzlaşmaya varılan kod ve kategoriler kullanılmıştır. Katılımcıların görüşleri verilirken kadın katılımcılar için K1-K5, erkek katılımcılar için E1-E4 kısaltmaları kullanılmıştır.

Bulgular

Katılımcılara ilk olarak uzaktan eğitim sürecinde okul yönetimi, öğrencileri ve velileri ile hangi araçlar aracılığıyla iletişim kurduğu ve ders için hangi web araçlarını kullandıkları sorulduğunda; katılımcıların tamamı ders için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmiş olan uzaktan eğitim platformu EBA'yı (Eğitim Bilişim Ağı), bağlantı ile ilgili sorunlar yaşandığında ise Zoom programını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Veliler ve öğrencilere çeşitli duyuruları ve ödev paylaşımı yapabilmek, öğrenci sorularına cevap verebilmek ve okul yönetimi ile iletişim kurmak içinse WhatsApp programının kullanıldığı belirtilmiştir.

COVID-19 salgını ile birlikte başlayan uzaktan eğitim sürecinde sınıfın ve öğretmenin mahremiyetinin ihlaline dair görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın bulguları iki tema altında toplanmıştır. İlk tema canlı ders esnasında sınıfın ve öğretmenin mahremiyetini ihlal eden durumlara ilişkin görüşlerden oluşurken; ikinci tema ders dışı zamanlarda öğretmenin mahremiyetini ihlal eden durumlara ilişkin görüşlerdir. Elde edilen bulgular temalara göre sınıflandırılmış ve alıntılarla zenginleştirilerek detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Canlı Ders Esnasında Sınıfın Ve Öğretmenin Mahremiyetini İhlal Eden Durumlar İle İlgili Görüşler

Katılımcılara canlı dersler esnasında yaşanan durumlara ilişkin sorular sorulmuştur. Verilen cevaplar sonucunda ders kayıtları, görüntünün açılması, dışardan müdahale, farklı kişilerin derse izinsiz katılmaları sınıfın ve öğretmenin mahremiyetini ihlal eden durumlar olarak tespit edilmiştir. Bu durumlara ilişkin görüşler alt başlıklar altında sunulmuştur.

Görüntünün açılmasına ilişkin görüşler. Katılımcılara canlı ders esnasında kameralarını açıp açmadıkları ve görüntülerini paylaşmaya dair görüşleri sorulduğunda katılımcıların çoğu kameralarını açtıklarını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinin ilk başladığı zamanlarda biraz gerginlik hissedilse bile zaman içerisinde duruma alıştıklarını belirtmişlerdir. Canlı dersleri de normal bir sınıf ortamı olarak gördüklerini, böyle de olması gerektiğini ve kameranın açık olmasının çocuklarla olan etkileşimi artırdığını vurgulamışlardır.

“Kendi görüntümü açıyorum. Açma sebebimde zaten uzaktan eğitim yapıyorum, dolayısıyla sınıf yönetiminde eksiklikleri var en azından kamera ile o eksikliği gideriyorum.” (K1)

Kamerayı açarak gerçek bir sınıf ortamı oluşturmak isteyen katılımcılardan bazıları bu durumun sınıfın ve kendilerinin mahremiyetini ihlal ettiğini düşünürken; bazı katılımcılar ise bu durumun herhangi bir ihlal oluşturmadığını düşünmektedir.

“...Sınıf ortamını oluşturmak ve yansıtmak istediğim için kendi görüntümü açıyorum. Öğrenciyi görmek ve onun da beni görmesi dersi daha etkili hale getiriyor. Aynı gerçek bir sınıfa girer gibi hazırlanıyorum, görüntüme önem veriyorum ve hazırlanıyorum. Bu nedenle kameramı açmış olmanın özel hayatımın gizliliğini ihlal ettiğini kesinlikle düşünmüyorum.” (K2)

“Kamerayı açıyorum. Mahremiyetimin ihlal edildiğini düşünmüyorum. Bir sınıf ortamı gibi eğitimin devam etmesi gerekiyor. Ders benzer şekilde yürümeli, bir şekilde iletişim kurmalıyım, bir şekilde beden dilimi aktarmalıyım düşüncesi içerisinde kameramı açıyorum.” (K3)

Katılımcılardan bazıları canlı ders esnasında meydana gelen veya maruz kaldıkları olaylardan olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Velilerin varlığını görüntü veya sesleriyle hissetmeleri, kameranın açılmasıyla birlikte kendi özel alanlarının görünür olması gibi durumlardan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

“Görüntümü sene başından beri açıyorum. İhlal olduğunu düşünmüyorum ama bazen ihlal olduğunu düşündüren anlar oluyor. Bazen soru sorduğum zaman öğrenciler mikrofonunu açık unutuyor ve yandan veli desteğini duyuyorum veya onlara müdahalelerini hissettiğim zaman başkaları tarafından izleniyormuş gibi hissediyorum ve rahatsız oluyorum.” (K4)

Araştırmaya katılan sadece bir öğretmen çalışma ortamının ve kıyafetinin yeterince düzgün olmamasından dolayı ve mahremiyetini ihlal ettiği düşüncesiyle kamerasını açmadığını belirtmiştir.

“Canlı derslerde kamera açmayı tercih etmiyorum. Kamera açmanın mahremiyeti ihlal edeceğini düşündüğümünden kendim de açmıyorum öğrencilerin de açmasına müsaade etmiyorum. Çalışma odamda her zaman düzenli olmayabiliyor, üzerimdeki giysi her zaman öğrenci karşısına çıkmaya uygun olmayabiliyor. Bu tarz durumlardan dolayı kamera açmayı düşünmedim, sonrası için de düşünmüyorum. (E1)

Derslerin kayıt altına alınmasına ilişkin görüşler. Katılımcılara canlı dersler esnasında ders kayıtlarını kendisinin veya öğrencilerin alıp almadığı sorulduğunda katılımcıların tamamı kendilerinin ders kaydı almadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin dersi kayıt alıp almadıklarına dair bilgi sahibi olmadıklarını, öğrencilerin bu taleple hiç gelmediklerini eklemişlerdir. Bazı katılımcılar ders kaydı için izin istenmesi durumunda izin vereceğini söylerken; bazı katılımcılar ise izin istense dahi kayıt altına alınmasının mahremiyetlerini ihlal edeceği düşüncesiyle izin vermeyeceğini belirtmişlerdir.

“Kayıt altına almıyorum. Ders saatlerinin kayıt altına alınmasına sıcak bakmıyorum. Sınıf kapısını kapattıktan sonra nasıl ders işliyorsam öyle ders işlemeliyim.” (K1)

“Kayıt altına almıyorum. Öğrenciler alabilirler ama izin isterlerse çok memnun olurum.” (K5)

“Derslerimi kendim kayıt altına almıyorum. Bir öğrencim dersi kayıt altına almak isterse de herhalde kabul etmem. Çünkü ben sınıfta çok daha özgürüm. Alanım gereği kayıt altına alınmasının özgürlüğümü kısıtlayacağını düşünüyorum. Derste söylediklerimin daha sonra aleyhime kullanılabilceğimi düşünüyorum.” (E2)

Katılımcılar dersleri kaydetmedikleri gibi kendilerinden habersiz dersin kayıt altına alınmasının ortaya çıkmasıyla rahatsız olduklarını belirtmişlerdir ve bu durumun mahremiyetlerini ihlal ettiğini eklemişlerdir.

“Kayıt altına almıyorum. Bir gün derste şöyle bir şey oldu. Bir gün bir öğrencime soru sordum ama cevap alamadım. Sonradan öğretmenim ben derse girmiyorum dersi ablam kayıt alıyor ben dershaneye gidiyorum dedi. Ben çok rahatsız olmuşum. Belki çoğu yapıyor ama bunu duymak beni çok rahatsız etti. Bunun ihlal olduğunu düşünüyorum.” (K3)

“Başımdan geçen şöyle bu durum oldu. 8. Sınıflara ders yaptığımda görüntülerini açmayı reddediyorlar. Bir gün ders esnasında öğrencilerden herhangi birine bu soruyu sen cevapla dediğimde karşıma annesinin sesi çıktı. Hocam oğlum dershanede o şu anda dersi dinleyemiyor ben onun yerine dersi dinliyorum ve sizi kayda alıyorum dedi. Bu durum beni rahatsız etti. Kayda alması değil bir gizlilik olması, daha önce bana söylemediği için rahatsız oldum.” (K2)

Canlı derse farklı kişilerin izinsiz katılmasına ve dışardan müdahalelere ilişkin görüşler. Canlı derslere farklı kişilerin derse müdahil olup olmadıkları sorulduğunda ise katılımcılar derslerine farklı kişilerin özellikle velilerin geldiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin kameralarının açık olmaması, öğrencinin dersi dinlemek için sabit bir yerinin veya odasının olmamasının diğer kişilerin derslere dâhil olmasına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Farklı kişilerin ders ortamına müdahale etmelerinin öğrencilerin öğrenme süreçlerine zarar verdiğini, sınıfın mahremiyetini ihlal ettiğini ve ellerinden geldiği kadarıyla bu durumu ortadan kaldırmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Canlı derslerinde, normal bir sınıf ortamı gibi farklı kişilerin müdahalelerinden uzak olması gerekliliğini vurgulamışlardır.

“Benim iznim olmadan kimse dâhil olmuyor. Ama bazen arkadan sesler duyuyorum. Ben görüntüyü açtırmadığım için soruları çözerken anne ve babalarının çocuklara yardımcı olduğunu duyuyorum. Bunların öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum.” (K3)

“Dersimi anne ve babaların dinlediğini biliyorum, duyuyorum. Velilerin çocuklarına yardım ettiğini duyuyorum. Kamerayı açıtsam yapamayacaklar aslında. Velilerin çocuklarına yardımcı olmak istemelerinin öğrenme sürecini olumsuz etkiliyor ve bu dersin mahremiyetine de zarar veriyor bence.” (E2)

“İlk başlarda meraktan, Dersle ilgili soru yönelttiğimde çocukları dürtenler, sen de kalksana diyenler. Mesela bir keresinde bir öğrenci el kaldırmıştı. Söz hakkı verdim. Babası ya da abisi olduğunu düşündüğüm biri A diye cevabı söyledi. Sonra çocukta cevabı söyledi. Ben de babanı da seni de tebrik ederim dedim. Nasıl ki biz okulda derse girdiğimizde öğrencilerimizle baş başa olabiliyorsak canlı derslerinde aynı şekilde olması gerektiğini düşünüyorum.” (K5)

“Bir öğrenci dersi çok sabote etti. Oğlum yeter artık falan dedim. Sonra veliden ders bitiminde mesaj aldım. Oğluma haksızlık yaptınız. Ben dinliyorum derslerinizi. Arkada velilerin dinlediğini bilmek... sanki diken üstündeyiz.” (K3)

Sınıfın özgür ve doğal ortamının başka kişiler tarafından bozulması, dışardan birilerinin dersi devamlı izlediği düşüncesi öğretmenleri rahatsız etmekte ve mahremiyetlerine zarar verdiğini düşündürmektedir.

Ders Dışı Zamanlarda Öğretmenin Mahremiyetini İhlal Eden Durumlar İle İlgili Görüşler

Katılımcılara ders dışı zamanlarda ne gibi müdahalelerle karşılaştıkları sorulduğunda en çok veliler tarafından rahatsız edildiklerini belirtmişlerdir. Velilerin özel hayatlarına saygı duymadıklarını ve uygun olmayan saatlerde bile çok rahatlıkla ulaşabildiklerini, özel hayatlarına ilişkin çeşitli durumların ve kişisel bilgilerin tüm öğrenci ve veliler tarafından bilinir olduğunu ifade etmişlerdir ve bu durumun özel hayatlarını ihlal ettiğini eklemişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin ev hallerinin bilinirliğinin arttığını belirtmişlerdir. Ayrıca telefon numaralarının farklı kişiler tarafından bilinmesi öğretmenleri oldukça rahatsız etmiştir.

“Velilerle çok sık görüşüyoruz. 7/24 velilerim sağ olsunlar hiçbirinin özel hayata saygıları yok. Gece 11 de mesaj atabiliyorlar alakasız bir saatte arayabiliyorlar. Velilerle, okul yönetimiyle çok sık iletişim halindeyiz. Açıkçası iletişim sırasında özel hayatımızın gizliliği ihlal ediyor zaten yani belirli bir çalışma saatimiz yok hani ben, beni saat 3 ile 5 arasında arayabiliyorsunuz diyemiyorum. Her dakika soru atabiliyorlar. Bakıyorum gece 12’de soru gelmiş. Ben o saatte yatayım mı soru mu çözeyim. Öğretmen şu an 7/24 hizmet halinde veliyi, okul yönetimini, öğrenciyi memnun etmeye çalışıyoruz.” (K2)

“Gecenin bir buçuğunda velim mesaj attı. Kıyafetlerle ilgili bir mesaj. Velilerde saat sınırı yok. İki üç öğrencimle de sorun yaşadım. Öğrencilerim devamlı mesaj atıyordu. Sesli mesaj. Öğretmenim

şöyle oldu böyle oldu diye. Sürekli mesaj atıyordu. Her cümleyi ayrı bir sesli mesajda atıyordu. O kadar rahatsız oldum ki...” (K3)

“Velilerime makul saatlerde makul sorularına cevap verebileceğimi sınıf gruplarından bildirdim. Bu nedenle ders dışı zamanlarda rahatsız edilmiyorum. Okul yönetimi de çalışma saatlerine özen gösteriyor.” (E2)

“Velilerim ne zaman nasıl iletişime geçeceklerini biliyorlar. Öğrencilerimde genel iletişim kurallarını bildikleri için uygun olmayan saatlerde rahatsız etmiyorlar. Ancak okul yönetiminden çok geç saatlerde mesajlar alabiliyoruz. Çalışma saatlerimin dışında mesaj attıklarında rahat oluyorum.” (E3)

İki katılımcı hariç diğerleri çalışma saatleri dışında veliler ve öğrenciler tarafından sürekli rahatsız edildiklerini, çalışma saati kavramının ve özel hayatlarının kalmadığını ifade ederlerken, katılımcılardan ikisi ders dışı zamanlarda rahatsız edilmediklerini belirtmişlerdir. Bu iki katılımcıdan biri okul yönetiminin çalışma saatlerine özen gösterdiğini, diğeri ise okul yönetiminin bu özeni göstermediğini belirtmektedir.

“Aile hayatımla ilgili ciddi bilgilere sahip oldular benim çocuğum okula gider mi, hangi saatler acıkır ne zaman tuvalete gider affedersiniz öğrendiler.” (K4)

“Sadece telefon numaramın herkeste olmasından çok çok rahatsız oluyorum. Hiç bilmediğim numaralardan hocam ders başladı mı diye mesaj geliyor. Whatsapp grupları açılmaya başladı ve gereksiz ve fazla mesajlaşmalar beni çok rahatsız ediyor.” (K5)

Katılımcılar özel hayatlarına ilişkin çeşitli bilgilerin veliler tarafından edinildiğini ve telefon numaralarının herkese yayıldığını, uygun olmayan yer ve zamanlarda rahatsız edildiklerini ifade etmektedirler. Aile hayatlarına ilişkin daha önce veliler tarafından bilinmeyen durumların bilinir hale geldiğini vurgulamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Dünyayı bir anda etkisi altına alan COVID-19 salgını öğrenme ve öğretme biçimlerini yakından etkilemiştir. Yakın temasın bulaşmadaki etkisinden kurtulmak için sınıflarda yüz yüze olan eğitim, çevrimiçi ortamlara taşınıp uzaktan eğitim tercih edilmiştir. Yaşanan bu radikal değişiklik sınıf materyallerini, sınıf yönetimini, öğrenci öğretmen davranışlarını oldukça etkilemiştir. Öğrenciler sosyal öğrenme gerçekleştirebileceği ortamlarından uzaklaşarak yeni öğrenme teknikleriyle öğrenme durumuna ayak uydurmaya çalışırken; öğretmenler hiç alışık olmadığı teknikleri kullanmayı öğrenmeye ve öğrencilerin etkili bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmaya çalışmışlardır. Yaşanan bu değişimler öğretmenin sadece yeni yöntem teknikleri kullanma, öğrencileri uzaktan motive etme gibi zorlukların yanında kendilerinin ve sınıfın özel hayatlarının mahremiyetinin korunması konusunda da sorunlara neden olmuştur. Jarke ve Breiter’e (2019) göre de salgın ile gündeme gelen teknolojiye dayalı eğitim, öğretim ve öğrenmenin örgütlenme biçimlerinde değişiklik oluştururken aynı zamanda gözetim ve kontrol, mahremiyet, güç ilişkileri ve eşitsizliklerle ilgili korkuları da beraberinde getirmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde kameranın açılmasının sınıfın ve öğretmenin mahremiyetini ihlal ettiğini düşünmemektedir. Bazı öğretmenler kamera açma konusunda ilk başlarda yaşanan gerginliğin zaman içerisinde geçtiğini ama özünde öğrencilerle sınıf ortamındaki gibi iletişim kurmak için kameralarını açtıklarını ifade etmişlerdir. Tek bir katılımcı kamera açılmasını özel hayatın ihlali olarak görmektedir. Kendi yaşam alanının (oda, kitaplık, tablo) ya da ev kıyafetlerinin görünmesinden rahatsızlık duymaktadır. Johnson (2020) uzaktan eğitimde kamera kullanımı üzerine yaptığı çalışmasında çevrimiçi öğrenme ortamlarının kullanımının yorgunluğa

yol açtığını ve bu çevrimiçi ortamlarda olmanın kişisel alanı 50 kişiyle paylaşmak gibi olduğunu ifade etmiştir. Kozar (2015) ise çalışmasında öğretmenlerin ve öğrencilerin çoğunun sosyo-duygusal nedenlerle yalnızca derslerin başladığı ilk birkaç hafta kamera kullandıklarını ancak kamera kullanımını yorucu olmasından ve mahremiyet kaygılarından dolayı dersin ilerleyen haftalarında azalttıklarını belirtmiştir.

Öğretmenlerin kendi derslerini kayıt altına almadıkları ancak öğrencilerin dersleri kayıt altına alıp almadıkları hakkında bir fikirlerinin olmadığı görülmektedir ve derslerinin kayıt altına alınması halinde özgürlüklerinin kısıtlanacağını düşünmektedirler. Bu çalışmada katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin habersiz bir şekilde dersi kayıt altına almaları ilgili yaşadıkları olaylar kendilerini oldukça rahatsız etmiştir. Aksoy (2007) derslerin kayıt altına alınmasının öğretmenliğin özerkliğine ve profesyonelliğine zarar verdiğini ve en önemlisi öğretmenlerin iyi veya kötü olarak değerlendirilmesine yol açacağını ifade etmiştir. Ayrıca öğrenci ve öğretmen arasındaki mahremiyete zarar verdiğini de eklemiştir.

Canlı derslere öğrenciler dışında farklı kişilerin müdahil olmaları bütün öğretmenleri rahatsız etmekte ve öğretmenler bu durumun sınıf mahremiyetine zarar verdiği düşünmektedirler. Özellikle öğrencinin kamerasının açık olmadığı durumlarda aniden farklı kişilerin derslere dâhil olması, bu kişilerin öğrencilere yardım etmeleri veya öğrencilerin yerine cevap vermeleri gibi durumların öğretmenleri huzursuz ettiği ve sınıfın mahremiyetine zarar verdiği söylenebilir. Choudhury (2020) de velilerin sadece derse katılmakla kalmayıp dersin niteliğine dair görüş belirten bir hale geldiğini belirtmektedir. Ayrıca öğretmenler de ebeveynlerin testler sırasında çocuklara yardım ettiğinden şikâyet etmektedirler. Choudhury (2020) velilerin Google'ın yardımını aldıklarını ve çok talepkâr olduklarını öğretmenler tarafından belirtildiğini ifade etmektedir. Al Lily, Ismail, Abunasser ve Algahtani (2020) ise çalışmalarında bazı öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde ebeveyn katılımından mutlu olduklarını, bazılarının ise ebeveynlerin çocuklar üzerindeki kontrolünden rahatsız olduklarını ortaya koymuşlardır.

Uzaktan eğitim süreciyle birlikte öğretmenlerin çalışma saatlerinde de farklılıklar meydana gelmiştir. Yaşanan bu değişim öğretmenlerin mesai saatlerinin esnemesine neden olmuştur. Sari ve Nayır (2020) çalışmalarında öğretmenlerin veliler ve öğrenciler ile farklı iletişim araçlarını (e-posta, telefon, WhatsApp) kullanarak süreci yönetmeye çalıştıklarını, veliler ve öğrencilerle daha fazla iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Çalışma saatlerinin esnekliği öğretmenlerin devamlı ulaşılabilir olduğu algısına sebep olmuştur. Günün her saatinde ulaşılabilir olmak öğretmenleri rahatsız etmektedir. Öğretmenlerin özel hayatları ve dinlenme saatleri ihlal edilmektedir. Huddleston (2020) evden öğretim yapmaya çalışmanın en zor tarafının çalışma ve dinlenme saatleri arasındaki çizginin ortadan kalkması olduğunu ve birçok öğretmenin aradaki dengeyi kurmakla mücadele ettiğini vurgulamaktadır.

Günün farklı saatlerinde ulaşılabilir olmalarının yanında öğretmenler telefon numaralarının birçok farklı kişinin elinde olmasından da rahatsız olmaktadır. Bilmedikleri kişilerden farklı zamanlarda gelen arama ve mesajlar, öğretmenlerin kişisel bilgilerinin korunamadığının bir göstergesidir. Akour ve diğerleri (2020) da çalışmalarında öğretmenlerin mahremiyetlerinin ihlal edilmesi ve özel kişisel zamana bakılmaksızın günün herhangi bir saatinde iletişim kurulmasından rahatsız olduklarını ifade etmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenin ve sınıfın mahremiyetine yönelik ihlallerin araştırıldığı bu çalışmada, öğretmenin süreç içerisinde karşılaştığı durumlara ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş ve oluşan ihlallere dikkat çekilmek istenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada öğretmenlerin karşılaştıkları durumlara odaklanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin günlük yaşamlarında ve çevrimiçi ortamlarda özel hayatın gizliliği konusunda bilgilendirilmeleri yararlı olacaktır. Ayrıca bu çalışmanın nicel araştırma yöntemleri

ile desteklenmesi ve uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin mahremiyetlerine yönelik ihlallerin neler olduğuna dair araştırmalar yapılması da önerilebilir. Böylece uzaktan eğitim sürecindeki hak ihlallerine yönelik kapsamlı bir çerçeve ortaya konulabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırma için Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 05.07.2021 tarih ve 12/258 sayılı etik izni alınmıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makaleye iki yazar aynı oranda katkı sağlamış olup, başka yazar ve kuruluşların yazım sürecine desteği yoktur.

Çıkar Beyanı

Yazarların herhangi bir kişi ya da kuruluşla çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akour, A., Ala'a, B., Barakat, M., Kanj, R., Fakhouri, H. N., Malkawi, A., & Musleh, G. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic and emergency distance teaching on the psychological status of university teachers: a cross-sectional study in Jordan. *The American Journal of Tropical Medicine and Hygiene*, 103(6), 2391.
- Akipek, J. Akıntürk, T., & Karaman A. (2009). *Türk medeni hukuku: başlangıç hükümleri-kişiler hukuku*. İstanbul: Beta Basımevi.
- Aksoy, H. H. (2007, 25 Temmuz). Öğrenciyi ve öğretmeni olumsuz etkiler. *Evrensel Gazetesi*. Erişim adresi: <https://www.evrensel.net/haber/240469/renciyi-ve-retmeni-olumsuz-etkiler>
- Al Lily, A. E., Ismail, A. F., Abunasser, F. M., & Alqahtani, R. H. A. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in Society*, 63, 101317.
- Assunção Flores, M., & Gago, M. (2020). Teacher education in times of COVID-19 pandemic in Portugal: national, institutional and pedagogical responses. *Journal of Education for Teaching*, 46(4), 507-516.
- Arslan Öncü, G. (2019). Özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkı. *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme*, 3, 23-53.
- Baker, C., Wuest, J., & Stern, P. N. (1992). Method slurring: the grounded theory/phenomenology example. *Journal of Advanced Nursing*, 17(11), 1355-1360.
- Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Choudhury, P.R. (2020, 4 September). Teachers have to 'handle' parents too during online classes. Erişim Adresi: <https://news.careers360.com/teachers-have-handle-parents-too-during-online-classes>
- Dural, M., & Öğüz, T. (2004). *Türk özel hukuku cilt II kişiler hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Hillman, S., Hillman, A., Neustaedter, C., & Pang, C. (2019, May). " I have a life" teacher communication & management outside the classroom. In *Extended Abstracts of the 2019 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-6).
- Horn, I. S. (2008). The inherent interdependence of teachers. *Phi Delta Kappan*, 89(10), 751-754.
- Huddleston, L. (2020, 18 May). Maintaining work-life balance during the pandemic. Erişim Adresi: <https://www.edutopia.org/article/maintaining-work-life-balance-during-pandemic>
- Imber, M., & Geel, T. V. (2010). *A teacher's guide to education law*. (4th Edition). NewYork: Taylor & Francis.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Jarke, J., & Breiter, A. (2019). The datafication of education. *Learning, Media and Technology*, 44(1), 1-6.
- Johnson, J. L. (2003). *Distance education: The complete guide to design, delivery, and improvement*. New York: Teachers College Press.
- Johnson, S. (2020, 26 August). On or off? California schools weigh webcam concerns during distance learning. Erişim Adresi: <https://edsources.org/2020/on-or-off-california-schools-weigh-webcam-concerns-during-distance-learning/638984>

- Kaufmann, R., & Lane, D. (2014). Examining communication privacy management in the middle school classroom: Perceived gains and consequences. *Educational Research*, 56(1), 13-27.
- Karakaş, M. (2020). COVID-19 salgınının çok boyutlu sosyolojisi ve yeni normal meselesi. *İstanbul University Journal of Sociology*, 40(1), 541-573.
- Keegan, D. (1980). On defining distance education. *Distance Education*, 1(1), 13-36. doi:10.1080/0158791800010102
- Kıral, B., & Kepenekci, Y. K. (2017). Opinions of the class teachers towards “privacy” and its violation. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17(71), 21-40.
- Korkmaz, A. (2014). İnsan hakları bağlamında özel hayatın gizliliği ve korunması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 99-103.
- Kozar, O. (2016). Perceptions of webcam use by experienced online teachers and learners: A seeming disconnect between research and practice. *Computer Assisted Language Learning*, 29(4), 779-789.
- Kümbetoğlu, B. (2012). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Linowes, D. F., & Spencer, R. C. (1990). Privacy: the workplace issue of the'90s. *John Marshall Law Review*, 23(4), 591-620.
- Linowes, D. F., & Spencer, R. C. (1996). Privacy in the workplace in perspective. *Human Resource Management Review*, 6(3), 165-181.
- Linowes, D. F., & Spencer, R. C. (1997). How employers handle employee personal information: Report of a recent survey. *Employee Rights and Employment Policy Journal* 1(1), 153-172.
- Little, J. (1990). The persistence of privacy: Autonomy and initiative in teachers. *Teachers college record*, 91(4), 509-536.
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences*. Boston: Pearson.
- Mawdsley, R. D. (2004). School board control over education and a teacher's right to privacy. *Saint Louis University Public Law Review*. 23, 609-633.
- MEB. (2020). Uzaktan eğitim için uydu frekans ve yayın platformları bilgileri. Erişim Adresi: <http://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-icin-uydu-frekans-ve-yayin-platformlari-bilgileri/haber/20565/tr>
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4).68-82.
- Moore, M. G., & Keegan, D. (1993). Theoretical principles of distance education. *Theoretical Principles of Distance Education*, 22-39.
- Sari, T., & Nayır, F., (2020). Challenges in distance education during the (COVID-19) pandemic period. *Qualitative Research in Education*, 9(3), 328-360.
- Schlosser, C. A., & Anderson, M. L. (1994). *Distance education: review of the literature*. AECT Publication Sales, 1025 Vermont Ave., NW, Ste. 820, Washington, DC 20005-3547.
- Settersten Jr, R. A., Bernardi, L., Härkönen, J., Antonucci, T. C., Dykstra, P. A., Heckhausen, J., ... & Thomson, E. (2020). Understanding the effects of COVID-19 through a life course lens. *Advances in Life Course Research*, 100360.
- Spencer, R. C., & Hoffman, D. H. (2001, September). Protecting teachers' privacy rights. In *The Educational Forum* (Vol. 65, No. 3, pp. 214-220). Taylor & Francis Group.
- Şen, E. (1996). *Devlet ve kitle iletişim araçları karşısında özel hayatın gizliliği ve korunması*. İstanbul: Kazancı Kitap.

Taşkın, P. (2014). *Ortaöğretim okulları öğrencilerine yönelik disiplin düzenleme ve uygulamalarının çocukların temel hak ve özgürlükleri bağlamında değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı. (2020). COVID 19 dönemi TEGV çocukları uzaktan eğitim durum değerlendirme raporu. Erişim Tarihi: 10.03.2021 Erişim Adresi: <https://tegv.org/dosyalar/covid-19-donemi-uzaktan-egitim-durum-degerlendirme-raporu.pdf>

Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yüksel M. (2003). Mahremiyet hakkı ve sosyo-tarihsel gelişimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 58(1), 181–213.

Zevkliler, A. (2000). *Medeni hukuk*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Zittleman, K., & Sadker, D. M. (2015). *Teachers, schools and society: a brief introduction to education*. McGraw-Hill Higher Education.